

O SUICIDU MLADIH

Autor Administrator

Dr. Valentina Mandarić, Epidemija besmisla (Glas Koncila) Uz pojavu samoubojstava među učenicima osnovne škole i mladima Najnoviji događaji de-vijantnog i autode-struktivnog ponašanja među djecom i mladima izazvali su žaljenje, zabrinutost i prozvali na veću odgovornost cijelo društvo. Nema nitko pravo biti ravnodušan i neodgovoran pred sva-kodnevnim porastom nasilja i devijantnog ponašanja koje svoje žrtve ubire među djecom i mladima.

Crkva, koja se identificira kao nositeljica smisla, ima također potrebu za trajnim preispitivanjem vlastitog djelovanja u današnjem društvu. Mora se pitati koristi li sve date mogućnosti kako bi u ovom svijetu besmisla pružala razloge nade, smisla, radosti i životnog opdmizma. Kroz evangelizacijsko i odgojno djelovanje u župnim zajednicama i religioznim odgojem u našim školama može biti važna karika, odskočena daska, u promicanju smisla.

Prvi znakovi besmisla života Razvojna psihologija uči da si svaki čovjek negdje u pubertetu ili predadolescenciji prvi put ozbiljno postavlja egzistencijalna pitanja: Tko sam ja? Kamo idem? Ima li život smisla? Zašto uopće živim? Itd. Kada dijete postigne određene intelektualne sposobnosti, sposobno je za takva pitanja i od tog trenutka ono postaje tražitelj odgovora. U prijašnjim vremenima na putu traženja dijete nije bilo samo. Društvena zajednica, poželjivost od obitelji, pružala je određenu značajnu platformu i na taj način je bila orijentacijska potpora.

Danas se djeca i mladi temeljnim životnim pitanjima susreću puno ranije imaju mogućnost eksperimentiranja i življenja određenih iskustava koja su u nedavnoj prošlosti bila pridržana za odraslu dob. Nekada je bilo upitno reći da dijete ima problema. Danas je ozbiljan problem kako pomoći djeci da se znaju nositi sa životnim problemima. U nemogućnosti da pozitivno odreagiraju na životne situacije, djeca upadaju u depresiju, nesigurnost, strah, bezvoljnost. A to su prvi znakovi besmisla koji, kako vidimo, mogu ozbiljno ugroziti život djeteta i adolescenta. Posljednja događanja alju ozbiljne signale o epidemiji besmisla, među djecom i mladima. A posljedice su nam nažalost, dobro poznate.

Status "odgojne siročadi"; Ovih dana Hrvatska se suočava s posljedicama društvenog stanja koje je jedan novinar izrazio na sljedeći način: "Eini se da su djeca uzela sudbinu u svoje ruke zbog nesposobnosti odraslih da im pomognu riješiti njihove probleme".

U 2007. godini 19 maloljetnika počinilo je samoubojstvo, a njih 46 je to pokušalo. Ubojstva, razbojstva, samoubojstva - glavna su tema svih tiskovina, televizijskih vijesti, internet-portala. Svjedoci smo naglog rasta nasilja i agresivnosti u obitelji, školama, na javnim mjestima. No isto tako činjenica je da se sve češće proziva medije kao one koji u svojim reklamama, programima promiču nasilje kao, sredstvo do cilja. Stravične scene kojima su medijski bila popraćena zadnja maloljetnička samoubojstva ozbiljan su pokazatelj poremećaja u društvu.

Wertherov efekt je sve prepoznatljiviji. Naime, mnogi stručnjaci potvrđuju da nakon drastičnog prikazivanja ubojstava i samoubojstava do u detalje - uvijek se dogodi njihov porast. Kada se počnu dano-mice nizati ubojstva i samoubojstva, uslijedi masovni okoliš koji trenutno posvijesti težinu problema, ali nema ozbiljnih promišljanja i konkretnih akcija u traženju uzroka i saniranju njihovih posljedica. Sve se svede na osnivanje privremenih "stožera za gašenje požara"; Problem ubojstava, razbojstva, samoubojstava ne može riješiti jedan stručni tim, "plavi telefon", psihijatrijska ordinacija i sl. Sve je to korisno i potrebno, međutim bez ozbiljnog suočavanja s uzrocima takvih pogubnih pojava kod djece i mladih, i to na nacionalnoj razini, ostaje sve, na razini medijske senzacije i instantnoga kolektivnog okoliša.

Pedagozi, sociolozi, psiholozi, psihijatri pokušavaju upozoriti na eventualne piste za suzbijanje i smanjivanje takvih teških životnih poremećaja koji se očituju već kod djece. U suočavanju s takvim životnim poremećajima u odrastanju djece i mladih, nameće se spontano pitanje: Tko se danas bavi djecom? Ćija su oni briga? Društvo prebacuje odgovornost na roditelje, roditelji na školu, Crkvu, društvo, medije. Tko danas ima vremena pratiti djecu u njihovu odrastanju, u njihovu suočavanju sa surovim životnim iskustvima: od onih koje doživljavaju u vlastitoj obitelji, u školi, na ulici, u virtualnom svijetu me-dija? S kime to dijete može reflektirati, podijeliti? Gledano s odgojnog aspekta, dobiva se dojam da mnoga naša djeca imaju status "odgojne siročadi". Imaju sve, a ono najbitnije im nedostaje.

Poremećena komunikacija Tragom uzročnika koji dovode do devijantnih ponašanja kod djece i mladih dolazimo do krize komuniciranja. Ponajprije komunikacije u vlastitoj obitelji. Djeca, zahvaljujući suvremenom načinu života, posebno medijima, žive u isto vrijeme mnoštvo različitih iskustava, svjetova, ideologija, supkultura... Mlada osoba je u sebi podijeljena. Nema jedno, egzistencijalno središte, duhovno središte kroz koje bi se filtrirala sva ta različita pojedinačna iskustva i pronalazila svoj jedinstveni smisao. Njihov život je postao poput velike puzzle, koju nikako ne uspijevaju složiti. Život im je razbijen u pojedinačne sličice koje nemaju nikakve veze jedna s drugom. Nema cjelovite vizije života, čovjeka, smisla. Sve je razbijeno i život se čini poput slike koju promatramo u razbijenom zrcalu. Osobi koja odrasta i suočava se s izazovima suvremenoga života potrebno je središte - kom-pas da se ne izgubi. Stavove i vrijednosna usmjerenja roditelja djeca intenzivno traže kroz mrežu odnosa: kroz dijalog, definiranje pravila na kojima se temelji život. Kroz intenzivni odnos s roditeljima djeca usvajaju temeljna načela.

Obitelj je prva i najvažnija dimenzija za odgoj pojedinca u razvoju. Mnogi su problemi povezani s narušenim obiteljskim odnosima, ili, pak, to je sve češće, odsutnost jednog ili obadva roditelja. Da bi adolescent uspješno odgovorio, na sve razvojne izazove, jako je važno da može računati na stabilne odnose u obitelji.

Razbijena obitelj može biti ozbiljna zapreka za uspješno nadilaženje odgojnih kriza. Nažalost, sve veći broj djece i obitelji ne može računati s odgojnom potporom vlastitih roditelja. Veoma je važno, jesu li odnosi u kući autentični, iskreni, puni povjerenja i sigurnosti. Ako sve to nedostaje, ne-izbježne su negativne posljedice. Istraživanja pokazuju da sve veći broj djece i adolescenti koji nisu "imali djetinstvo", tu baštinu sigurnost, autonomiju i povjerenje. U nedostatku toploga, obiteljskog ozračja nije rijedak "bijeg od kuće" koji se predstavlja kao "bijeg od odsutne prisutnosti". Ponekad to može biti povod pribjegavanju neželjenim iskustvima, bijeg u

traženje "drugoga", kojeg dosada u vlastitoj obitelji nije susreo. Zato nije rijetko da već djeca ulaze u različite sekte, bande, klanove, supkulture. Fizička i psihološka odsutnost roditelja za svako dijete i adolescenta može biti veoma pogubna. Zato, koliko god se u društvu insistiralo na aktiviranju paralelnih odgojnih ili preventivnih institucija, valja istaknuti da je obitelj u odrastanju djeteta nezamjenjiva, nema alternative. Promicanje cjelovitoga razvoja

Nekoliko zadnjih razbojstava i samoubojstava dogodilo se upravo u školi, među učenicima. To je ozbiljan razlog za preispitivanje zadatka škole u odrastanju djece i mladih. Današnje društvo, pa i hrvatsko, želi se identificirati ponajprije kao društvo znanja. Na taj način se jasna poruka škole se očekuje od buduće generacije: da budu depozitori znanja, informacija, vještina. Je li to dovoljno? Je li škola zaista samo laboratorij znanja, informacija? O odgojnoj dimenziji škole sve se manje čuje, čita, piše. A kada se dogodi nepredviđen slučaj, onda se ponajprije prozivaju školski psiholozi i pedagogi. Tako ovih dana čitamo podatak da je u nekim hrvatskim školama jedan psiholog zadužen za 3.500 učenika. Njegova se uloga svodi na interventnu službu. Psiholog nema mogućnost neposrednog bavljenja djecom, nego ih njemu školski nastavnici i razrednici kada se sami ne mogu nositi s ponašanjima pojedinih učenika. Stoga je mala vjerojatnost da bi stručni tim škole mogao doprijeti do onih dobrih, mirnih, odličnih, koji u danom trenutku posegnu za autodestruktivnim ponašanjima. Zato su tako škole informacije o učenicima i od strane razrednika, psihologa, pedagoga? Njima se malo ili nitko ne bavi izvan onoga obvezatnog i profesionalnog. Ako škola, želi opravdati svoju povijesno-tradicijsku ulogu (prenositeljica znanja i vrednota), onda bi ozbiljno trebala preispitati sadašnju ulogu u obožavanju mladih generacija. A to znači da cjelokupna aktivnost škole bude usmjerena na promicanje cjelovitoga razvoja učenika.

Privid umjesto stvarnosti U stivremenoj digitalnoj eri djeca i mladi masovno i nekontrolirano koriste internet, mobitel i playstation. Europsko istraživanje potvrđuje da u mnogim europskim zemljama 22% djece između 3. i 5. godine koristi kompjutor, između 6. i 10. godine 68,1% te između 11. i 13. godine 78% djece. Imaju u vidu činjenicu da je tehnologija u snažnoj uzlaznoj orbiti, bilo bi dobro višestruko se pozabaviti odgojem djece za korištenje medija. U tome opet imaju presudnu ulogu roditelji. A upravo oni u tom području pokazuju odgojni deficit. Isto tako je veoma važan konstruktivan odnos između vlasnika medija i odgoja. Ponekad se dobiva dojam da se oni uvijek nalaze na suprotnim stranama. Oni koji su odgovorni za odgoj, redovito moralistički kritiziraju medije da nemaju pravilan stav prema temeljnim vrednotama. Izazov je međutim u uvjeravanju medija da im je temeljni profit u promicanju temeljnih vrednota. Jedino je rješenje u uspostavljanju saveza između kreatora medijskih programa i odgojnih struktura.

Na pitanje što mladi traže na internetskim stranicama, istraživanja pokazuju da su djeca i mladi skloni tražiti one prostore u kojima mogu eksperimentirati iskustvo opasnosti i rizika. Djeca i mladi su sve dublje uronjeni u svijet medija, u svijet fikcije. Ta stopljenost s medijima dovela je do brkanja pojmova znanja i prepoznavanja. Mladi su sve više uvjereni da puno toga već znaju jer su to vidjeli na televiziji ili na internetskim stranicama. To nije znanje nego prepoznavanje. Mediji pružaju iluziju znanja. Cjelokupno medijsko zamamljanje i predstavljanje pridonosi slabljenju kontakta sa stvarnošću, s drugim i drugačijim. Umjesto stvarnosti do njih dolazi privid. Ako je drugi/drugo/drugičiji samo privid, onda je i vlastito ja privid. Izgubiti kontakt s drugima znači izgubiti kontakt sa samim sobom. Zato je kibernetički prostor toliko zanimljiv mladima? To je teritorij toliko širok da nema granica, toliko slobodan da omogućuje svakome da si uzme vlastiti prostor, toliko familijaran da omogućuje susrete s drugima, toliko bogat da može odgovoriti na sve naše potrebe.

Adolescencija je veoma osjetljivo životno razdoblje u kojoj pojedinac gradi vlastitu sliku i obogaćuje svoje intelektualne sposobnosti i kritičke prosudbe u odnosu na ono čini i govori. Upravo su mediji ti koji mu u tome uvelike pomažu. Samo ostaje pitanje što sve može uzrokovati upotreba sredstva koja mogu kreirati izvanredne, fantastične i magične stvari. Kako ili što učiniti da budu prilika za rast i kako eliminirati ili barem umanjiti potencijalne rizike? U modernom tehnološkom društvu u kojem mediji zauzimaju sve više prostora u oblikovanju identiteta mladih važno je promisliti "kulturalnu skrb". To je oblik skrbi koji se temelji na znanju, na familijarnosti sa složenim univerzumom psihe, sa njezinim zakonima, dinamikama, misterijama, ljutnjama, hrapavim kontradiktornostima. Kulturna je skrb, u sintezi, odgojni model koji je u stanju pružiti mladima instrumente intelektualne i psihološke zrelosti bez kojih se ne može shvatiti svijet koji nas okružuje, niti se može razumjeti samog sebe. Potreba za komunikacijom svaki je dan sve izraženija, ali i nezadovoljavajuća. U situaciji kada nije zadovoljena potreba djeteta, ono pronalazi iluzorni ispust na internetu, mobitelu, chatu, koji preuzimaju zamjensku ulogu za iskonsku ljudsku potrebu: potrebu za komunikacijom licem u lice.